

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे

संस्कृत विशारद (बी.ए.) – बहिःस्थ

परीक्षा : जानेवारी- २०२३

सत्र ३ रे

विषय : भरतनाट्यशास्त्र आणि काव्यप्रकाश (19E433)

दिनांक: १४/०१/२०२३

गुण: ८०

वेळ - स. १०.०० ते दु. १.००

- प्र १. सविस्तरं द्वौ लिखत। (३०)
१. नाट्यं भावानुकीर्तनम्।
 २. काव्यप्रयोजनानि स्पष्टीकुरुत।
 ३. गुणीभूतव्यङ्ग्यं काव्यम्।
- प्र. २. ससन्दर्भं चतुर्णां स्पष्टीकरणं कुरुत। (३०)
१. एतद्विलक्षणा तु कविवाङ्निर्मितिः।
 २. वाच्य एव वाक्यार्थः इत्यन्विताभिधानवादिनः।
 ३. परार्थं स्वसमर्पणम्।
 ४. लोकवृत्तानुकरणं नाट्यमेतन्मया कृतम् ॥
 ५. अंशभागैर्भवद्भिस्तु रक्ष्योऽयं नाट्यमण्डपः ॥
 ६. अशक्ता भगवन् देवा अयोग्या नाट्यकर्मणि ॥
- प्र. ३. मातृभाषया चतुर्णामनुवादं कुरुत। (२०)
१. नर्तकोऽर्थपतिर्वापि यः पूजां न करिष्यति ।
न कारयिष्यन्त्यन्यैर्वा प्राप्नोत्यपचयं तु सः ॥
यथाविधिं यथादृष्टं यस्तु पूजां करिष्यति ।
स लप्स्यते शुभानर्थान् स्वर्गलोकं च यास्यति ॥
 २. देवानां वचनं श्रुत्वा ब्रह्मा विघ्नानुवाच ह ।
कस्माद्भवन्तो नाट्यस्य विनाशाय समुत्थिताः ॥
ब्रह्मणो वचनं श्रुत्वा विरूपाक्षोऽब्रवीद्वचः ।
दैत्यैर्विघ्नगणैः सार्धं सामपूर्वमिदं ततः ॥
 ३. ब्रह्मा कुटिलकं चैव भृङ्गारं वरुणः शुभम् ।
सूर्यश्छत्रं शिवस्सिद्धिं वायुर्व्यजनमेव च ॥
विष्णुः सिंहासनं चैव कुबेरो मुकुटं तथा ।
श्राव्यत्वं प्रेक्षणीयस्य ददौ देवी सरस्वती ॥
 ४. नाट्यस्य ग्रहणं प्राप्तं ब्रूहि किं करवाण्यहम् ।
एतत्तु वचनं श्रुत्वा प्रत्युवाच पितामहः ॥
महानयं प्रयोगस्य समयः प्रत्युपस्थितः ।
अयं ध्वजमहः श्रीमान् महेन्द्रस्य प्रवर्तते ॥
 ५. दृष्ट्वा मया भगवतो नीलकण्ठस्य नृत्यतः ।
कैशिकी श्लक्ष्णनैपथ्या शृङ्गारससम्भवा ॥
अशक्या पुरुषैः सा तु प्रयोक्तुं स्त्रीजनादृते ।
ततोऽसृजन्महातेजा मनसाऽप्सरसो विभुः ॥